

**EGZAMIN MATURALNY
OD ROKU SZKOLNEGO 2014/2015**

**JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA
ANTYCZNA
POZIOM ROZSZERZONY**

**ROZWIĄZANIA ZADAŃ I SCHEMATY PUNKTOWANIA
(A4 i A6)**

GRUDZIEŃ 2014

Zadanie 1. (0–30)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>II. Tworzenie wypowiedzi – przekład na język polski i komentowanie tekstu oryginalnego.</p> <p>I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.</p>	<p>Zdający:</p> <p>2.1. dokonuje samodzielnego przekładu na język polski łacińskiego tekstu, korzystając ze słownika łacińsko-polskiego, oddaje w przekładzie ogólny charakter i funkcję tłumaczonego tekstu; znajduje właściwe polskie odpowiedniki leksykalne dla łacińskich wyrazów i struktur; stosuje poprawne techniki przekładu; redaguje przekład spójny i poprawny stylistycznie;</p> <p>2.3. wykorzystuje posiadaną wiedzę z zakresu kultury antycznej do sporządzenia przekładu [...].</p> <p>1.1. rozpoznaje formy morfologiczne [...];</p> <p>1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe [...];</p> <p>1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] filozofii [...].</p>

Rozwiązanie:

Przykładowe tłumaczenie

Z tego, co mi piszesz, i z tego, co słyszę, nabieram dobrej nadziei co do Ciebie. Nie rozpraszasz się i nie niepokoisz ciągłymi zmianami miejsca pobytu. Takie miotanie się jest oznaką niepokoju ducha. Za pierwszy dowód spokoju umysłu uważam zdolność zatrzymania się i przebywania z samym sobą. Na to jednak bacz, by te (twoje) lektury wielu autorów i ksiąg każdego rodzaju nie przyniosły jakiegś chwiejności i niestałości. Trzeba zajmować się umysłami godnymi zaufania i na nich należy się wychowywać, jeśli chcesz otrzymać coś, co w twojej duszy trwale pozostanie. Mnogość ksiąg zaprzęta umysł; gdy przeto nie możesz przeczytać tylu ksiąg, ile mógłbyś mieć, wystarczy mieć tyle, ile przeczytasz. „Lecz – mówisz – to tę książkę chcę czytać, to tamtą”. Zawsze czytaj pisarzy uznanych, a jeśli kiedyś zechcesz zwrócić się do innych, wróć do pierwszych. Codziennie zaopatrz się w jakąś pomoc na wypadek biedy, jakąś na okoliczność śmierci, i nie mniej na wypadek innych nieszczęść.

Zasady przyznawania punktów:

Zdanie		Punktacja	
		częstkowa	maksymalna
1.	Ex eis, quae mihi scribis, et ex eis, quae audio, bonam spem de te concipio: non discurre nec locorum mutationibus inquietaris.	0-1-2-3-4	4
2.	Aegri animi ista iactatio est: primum argumentum compositae mentis existimo posse consistere et secum morari.	0-1-2-3-4	4
3.	Illud autem vide, ne ista lectio auctorum multorum et omnis generis voluminum habeat aliquid vagum et instabile.	0-1-2-3-4	4
4.	Certis ingeniis immorari et innutriri oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. [...]	0-1-2-3-4	4
5.	Distringit librorum multitudo; itaque cum legere non possis, quantum habueris, satis est habere, quantum legas.	0-1-2-3-4	4
6.	„Sed modo” inquis „hunc librum evolvere volo, modo illum”. [...]	0-1-2	2
7.	Probatos semper lege, et si quando ad alios deverti libuerit, ad priores redi.	0-1-2-3	3
8.	Aliquid cotidie adversus paupertatem, aliquid adversus mortem auxilii compara, nec minus adversus ceteras pestes. [...]	0-1-2-3-4	4
9.	Poprawność językowa i stylistyczna całego przekładu (Punkt jest przyznawany za poprawny przekład całego tekstu.)	0-1	1
Razem			30

Zadanie 2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.</p> <p>III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.</p>	<p>Zdający:</p> <p>1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian (rodzina, dom, dzień powszedni Rzymianina, szkoła, teatr, igrzyska, terminy)</p> <p>1.7. wskazuje najważniejsze osiągnięcia kultury antycznej – prawo rzymskie, tragedia grecka, nauka i wynalazki w starożytności, postawy obywatelskie</p> <p>3.1. [...] samodzielnie analizuje [...] treści [...]; selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań</p>

Rozwiązanie:

C.

Przykładowe odpowiedzi:

- Biblioteka Aleksandryjska to największa biblioteka świata antycznego.
- W Bibliotece Aleksandryjskiej zgromadzono niemal całe greckie piśmiennictwo.
- Z działalnością Biblioteki Aleksandryjskiej wiąże się powstanie i rozwój filologii.

Schemat punktowania:

1 pkt – za poprawne zaznaczenie i podanie jednego poprawego uzasadnienia

0 pkt – za odpowiedź błędną lub częściową (np. za zaznaczenie właściwej odpowiedzi i brak uzasadnienia lub za odpowiednie uzasadnienie i niepoprawne zaznaczenie właściwej odpowiedzi) oraz za brak odpowiedzi

Zadanie 3. (0–3)**3.1. (0–1)**

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] życia politycznego (ustrój [...] Rzymu [...]). 3.1. [...] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania [...] zadań.

Rozwiązanie:

B.

Schemat punktowania:

1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

3.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] filozofii, [...] literatury rzymskiej (gatunki literackie, literatura okresu republiki, augustowska i cesarstwa) [...]; 1.6. wyjaśnia związki kultury europejskiej, zwłaszcza polskiej, z kulturą antyczną – odniesienia do antyku zawarte w najwybitniejszych dziełach literatury [...] europejskiej [...]. 3.1. [...] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania [...] zadań.

Rozwiązanie:

3.	Cesarz wspomniany we fragmencie „Quo vadis” – obok m.in. Seneki – jest jednym z rzymskich stoików i należy do tzw. Młodszej Stoi.	FALSUM
----	---	--------

Schemat punktowania:

1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi

3.3. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] filozofii [...]; 3.1. [...] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania [...] zadań.

a)

- Filozofia to dążenie do cnoty.
- Cnota to nie tylko praktyczna umiejętność życia zgodnego z naturą, ale także wiedza o rzeczach boskich i ludzkich.
- Cnota to jedyne dobro.
- Tylko cnota pozwala osiągnąć szczęście.
- Ludzie, którzy osiągnęli cnotę, są wolni.

b)

- Należy dążyć do uwolnienia się od namiętności, zwłaszcza od gniewu.
- Tylko człowiek wolny od namiętności może uzyskać spokój ducha.
- Afekty nie pozwalają osiągnąć wewnętrznej harmonii.

Schemat punktowania:

1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za błędną lub częściową odpowiedź lub za brak odpowiedzi

Zadanie 4. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] literatury rzymskiej (gatunki literackie, literatura okresu republiki, augustowska i cesarstwa) [...] 3.1. [...] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania [...] zadań.

Schemat punktowania:

1 pkt – za poprawną odpowiedź, tj. wskazanie dwóch pisarzy

0 pkt – za wskazanie jednego z dwóch pisarzy lub za błędną odpowiedź, lub brak odpowiedzi

Zadanie 5. (0–3)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1. rozpoznaje formy morfologiczne ([...] infinitivus [...]; participia; [...]) oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: [...] accusativus cum infinitivo, [...] dativus possessivus, [...], ablativus absolutus [...].

Rozwiązanie:

Zdanie 1. ablativus absolutus

Zdanie 2. dativus possessivus

Zdanie 3. accusativus cum infinitivo

Schemat punktowania:

- 3 pkt – za trzy poprawne odpowiedzi
- 2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi
- 1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź
- 0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 6. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1. rozpoznaje formy morfologiczne (formy fleksyjne rzeczowników deklinacji 1–5 oraz przymiotników deklinacji 1–3; nieregularności w odmianie rzeczowników, pluralia tantum; formy fleksyjne i zasady użycia zaimków [...]) oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe.

Rozwiązanie:

- 1. VERUM
- 2. FALSUM

Schemat punktowania:

- 2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi
- 1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź
- 0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 7. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.3. dokonuje transformacji gramatycznych: odmienia rzeczowniki, przymiotniki, zaimki i liczebniki; stopniuje przymiotniki i przysłówki; tworzy formy czasownikowe w czasach głównych i historycznych, w trybach, stronach i liczbach [...].

Rozwiązanie:

- 1. nominativus singularis: *componens*; genetivus singularis: *componentis*
- 2. nominativus singularis: *componendum*; genetivus singularis: *componendi*

Schemat punktowania:

- 2 pkt – za poprawne formy gramatyczne dwóch podanych słów
- 1 pkt – za poprawne formy gramatyczne jednego podanego słowa
- 0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 8. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: [...] consecutio temporum, zdania podrzędne z indykativem i koniunktywem.

Rozwiązanie:

Zdanie 1. - B.

Zdanie 2. - D.

Schemat punktowania:

2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi

1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź

0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 9. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.4. wymienia wyrazy pochodzenia łacińskiego funkcjonujące jako terminy w różnych dziedzinach; dostrzega związki języka polskiego z językiem łacińskim; wyjaśnia etymologię wyrazów w języku polskim, opierając się na leksyce łacińskiej.

Rozwiązanie:

B.

Schemat punktowania:

1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi

Zadanie 10. (0–15)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Analiza i interpretacja tekstów kultury. II. Tworzenie wypowiedzi [...]. I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 3.3. integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia ([...] zjawiska społeczne i polityczne, [...], wydarzenia z dziedziny kultury) 3.1. dostrzega antyczne źródła konkretnych zjawisk naszej cywilizacji i kultury – samodzielnie analizuje i syntetyzuje treści zawarte w tekstach klasycznych w oryginale i w przekładzie; interpretuje fakty i zdarzenia historyczne, selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań 2.2. tworzy wypowiedzi z wykorzystaniem popularnych łacińskich terminów z różnych dziedzin, np. literatury, historii sztuki [...] 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] filozofii [...] 1.7. wskazuje najważniejsze osiągnięcia kultury antycznej – [...] postawy obywatelskie.

Przykładowe wypracowanie:

Czy antyczni filozofowie mogą czegoś nas nauczyć? Od tego pytania i tego problemu trzeba zacząć. Świat starożytny musiał być przecież spokojniejszy niż nasz: stosowano inne sposoby mierzenia czasu, określano go właściwie orientacyjnie, wydaje nam się zatem, że był „nieruchomy”. Świat współczesny z kolei nieustannie się zmienia. Zdaniem niektórych, my, ludzie początków XXI w. jednego możemy być pewni – tego mianowicie, że nic nie jest stałe, że żyjemy – jak powiada współczesny polski socjolog i filozof Zygmunt Bauman – w „płynnej nowoczesności”, w świecie, który podlega i będzie podlegać nieustannym zmianom, zasypywani mnogością informacji, próbujący określić swoją tożsamość, często bezskutecznie, co nieuchronnie naraża nas na ból, cierpienie i niepewność. Świat od czasów antycznych zmienił się nie do poznania: żyjemy w innej rzeczywistości politycznej, społecznej, ekonomicznej, kulturowej, a problemy, które dotyczą człowieka, to problemy globalne...

Która ze szkół filozoficznych bądź który z filozofów stworzył system tak uniwersalny, by złagodzić niepewność i niestabilność naszej egzystencji? Człowiek współczesny, który spodziewał się znaleźć taką pomoc dla siebie w duchowości Wschodu, ulegał fascynacji jogą i medytacją, coraz częściej zwraca się ku filozofii antycznej, europejskiej, filozofii, która – można by rzec – jest nam „genetycznie” najbliższa. W poszukiwaniu zatem szczęścia, pocieszenia i porady warto zwrócić się ku tym filozofom, którzy nie tylko udzielali wielu

praktycznych, przydatnych w codziennym życiu wskazówek, ale i starali się wedle głoszonych przez siebie zasad żyć. Współczesny człowiek powinien zatem zwrócić się – w moim przekonaniu – ku stoicyzmowi, ku tej greckiej filozofii, która przyjęła się w Rzymie w formie zdecydowanie praktycznej.

Rzym tamtych czasów przypomina nasz świat: niepewność jutra, wiele niebezpieczeństw zagrażających człowiekowi, niestabilność polityczna, zmęczenie życiem, przesyt i luksus sprawiały, że człowiek potrzebował filozofii prostej, praktycznej, życiowej. Tymczasem żadna ze szkół filozoficznych nie dawała mu tego, co dawali stoicy: Epiktet, Seneka i Marek Aureliusz. Epikurejczycy bowiem poszukiwali szczęścia w przyjemności lub – ściślej – w uwalnianiu się od przykrych doznań. Sceptycy dążyli do spokoju ducha, uzyskiwanego dzięki powstrzymaniu się od wątpliwych sądów. Cynicy głosili, że szczęście można osiągnąć jedynie poprzez cnotę, która zależy od siły moralnej człowieka. Stoicy zaś twierdzili, że najistotniejszą częścią ich filozofii jest etyka, a zasadą postępowania etycznego – życie zgodne z naturą, której częścią jest przecież człowiek. Ich celem był stan wewnętrznej harmonii.

Niektórzy twierdzą jednak, że stoicyzm był bliski pesymizmowi, że stanowił formę ucieczki od współczesnego życia, że ze stoicyzmem idzie w parze powaga, posągowość, nieuleganie radościom i smutom, co wydaje się w pewnym sensie „niehumanitarne”. Z niektórymi z tych argumentów można się zgodzić: Epiktet w swojej etyce pogodził niektóre elementy stoicyzmu i pesymizmu, Seneka przybrał zaś postawę nauczyciela (głoszony przez niego ideał mędrca był bardzo trudny do osiągnięcia, jego stosunek do świata i człowieka był zimny i bezlitosny); niejedni rzymski wyznawcy stoicyzmu wybrali śmierć z własnej ręki. Czy któryś z nich mógł żyć pełnią życia? Być może nikt, nawet Marek Aureliusz, którego rady i maksymy dały pocieszenie wielu ludziom. I on padł przecież ofiarą swego „stoickiego spokoju”, który tak rozczarował Zbigniewa Herberta. Herbert ze stoicyzmu czerpał nakaz męstwa, wyrzeczenia i samodoskonalenia, ale odrzucał zalecenie tłumienia uczuć. Wydawało mu się, że odrzucanie emocji takich jak współczucie, groza i czułość nie pozwala poznać siebie jako człowieka, co więcej – ukrywa jakąś część człowieczeństwa. Trzeba się z tym zgodzić: by być w pełni człowiekiem, należy współodczuwać, by poznać prawdę o świecie, nie można zamykać oczu na zło, które wyrządza człowiek, a czułość jest nieodłączną towarzyszką miłości.

Mimo wszystko jednak wybieram stoicyzm. Zresztą nie tylko ja. Wielu innych ludzi także. Powstają przecież kluby miłośników praktycznego stoicyzmu. Na półkach w księgarniach leżą książki o jednoznacznych tytułach: „Don't worry, be stoic”, „Stoicyzm uliczny” i inne. Ich autorzy radzą, jak dzięki starannie dobranym porodom Epikteta, Seneki i Marka Aureliusza dążyć do szczęścia, nie ulegając kultowi sukcesu i optymizmu, jak radzić sobie z rozczarowaniami i trudnościami, z bólem i stratą. Stoicyzm wnosi do tych spraw dystans i pozwala określić granice, swoiste „ramy” naszego życia, w których znajdzie się miejsce dla wszystkich jego spraw. Stoicyzm pozwoli zrozumieć, że – by móc odnieść sukces – trzeba zrozumieć, co nas ogranicza i co nam przeszkadza, że człowiek – stawiając czoła rzeczywistości – powoli buduje własną tożsamość i dojrzałość, która i w czasie młodości, i w dojrzałości, i w starości jest na wagę złota. Zyskujemy na nich i my, którzy je osiągnęliśmy, i nasi bliscy, i społeczeństwo, którego częścią jesteśmy. Dzięki każdej stracie, wadzie, rozczarowaniu i niepowodzeniu – które jak się okazuje, są ważne i niezbędne – uczymy się trudnej sztuki bycia człowiekiem. Tam zatem, u stoików, zwłaszcza u Epikteta i Marka Aureliusza znajdziemy wiele pocieszeń, porad i wskazówek na drodze do szczęścia, które postrzegam nie jako sukces, ale wewnętrzną harmonię i świadome życie.

Schemat punktowania:

Kryterium		Punktacja	
		częstkowa	maksymalna
I. Znajomość kultury antycznej	Wszechstronny i trafny opis zagadnienia (np. cechy charakterystyczne, wpływy, powiązania, zjawiska, przedstawiciele, fakty, zjawiska, daty). Bardzo dobra znajomość problemu. Brak błędów merytorycznych.	6–5	6
	Poprawny opis i dobra znajomość zagadnienia. Drobne usterki merytoryczne.	4–3	
	Pobieżna znajomość zagadnienia, nieliczne błędy merytoryczne.	2–1	
	Brak znajomości zagadnienia; brak odwołań do kultury antycznej, istotne błędy merytoryczne.	0	
II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem	Pełna i trafna analiza i interpretacja zagadnienia, jasne wyrażenie własnego stanowiska.	6–5	6
	Poprawna analiza zagadnienia; nieliczne błędy w interpretacji, niewyrażenie własnego stanowiska.	4–3	
	Pobieżna analiza zagadnienia; błędy w interpretacji.	2–1	
	Niewłaściwa analiza i interpretacja zagadnienia lub ich brak.	0	
III. Terminy, wyrażenia	Poprawne zastosowanie terminologii i wyrażen z zakresu kultury antycznej.	2	2
	Rzadkie, ale poprawne zastosowanie terminologii i wyrażen z zakresu kultury antycznej; nieliczne błędy w pisowni.	1	
	Brak terminologii i wyrażen z zakresu kultury antycznej; błędne ich zastosowanie; błędy w pisowni	0	
IV. Język i styl	Język komunikatywny, na ogół poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia.	1	1
	Język niekomunikatywny, niezgodna z normą składnia, liczne błędy ortograficzne.	0	
		Razem 15 punktów	

Poziom wykonania zadania:**I. Znajomość kultury antycznej**

Praca jest zgodna z tematem. Wszechstronny i trafny opis zagadnienia (np. cechy charakterystyczne, wpływy, powiązania, zjawiska, przedstawiciele, fakty, zjawiska, daty). Bardzo dobra znajomość problemu. Brak błędów merytorycznych.
(Przyznano 6 punktów.)

II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem.
W pracy dokonano pełnej analizy i interpretacji zagadnienia, trafnie dobierając przykłady i umiejętnie je omawiając.

(Przyznano 6 punktów.)

III. Terminy i wyrażenia, nazwy własne i zagadnienia z zakresu kultury antycznej, a zwłaszcza historii, literatury, życia codziennego, zastosowano poprawnie. Użycie w pracy licznych terminów z zakresu kultury rzymskiego antyku dowodzi bardzo dobrej znajomości omawianego problemu.

(Przyznano 2 punkty.)

IV. Język i styl Praca napisana jest językiem komunikatywnym.

(Przyznano 1 punkt.)

Za wypracowanie przyznano łącznie 15 punktów.